

CONCIO VII.

DE TRIBULATIONE.

SYNOPSIS

Ad militem Christianum omni ex parte armandum, præsens concio duo paria calceorum suppeditat, unum penitentiae, exemplorum alterum, et promissa brevi explanatione sententiae Pauli, et prædicatorum instructione, primum par calceorum ex confessione et penitentia conficitur, ubi apta calceorum cum confessione interponitur comparatio. Explicatur deinde quomodo confessio in prosperis prosit, quomodo item in tribulatione, nempe tollit peccatum, fontem et causam tribulationum; aufert tristitiam, morbum animi, minuit quoque tribulationem satisfaciendo. Denique seria ad satisfactionem exhortatio, præscripto brevi confessionis, et satisfactionis modo, primam partem concludit.

Pars altera par alterum calceorum assuit, et astruit, nimirum exemplorum, ut quæ mentem illustrare, memoriam juvare et voluntatem movere soleant. Duo deinde affirmantur esse exemplorum genera, unum factorum alienorum, alterum passionum. Calceus ex malorum exemplis sinistro pedi adaptatur; ubi varia studia tam feruida impiorum, avarorum, superbiorum, Philosophorum, Hereticorum et militum depinguntur, quibus merito confundi frigidi catholici debent. Calceus adhuc pedi dextero accommodatur ex exemplis Christi et sanctorum confectus, atque ibidem præsertim Christi passio a magnitudine patientis, a parte passionis, a multitudine malorum, atque aliis multis circumstantiis diffuse, et eleganter exaggeratur. Finem horum calceorum esse, ne deficiamus tribulati, ex S. Paulo docetur. Tandem exempla

sanctorum proponuntur nosque ad crucem magna animi constantia suscipiendam ac sustinendam invitentur et excitantur.

In eorum armorum numero, quæ Beatus Apostolus Paulus, itam in bello tribulationis, quam in pace prosperitatis Christiano militi necessaria esse judicavit, si memoria tenetis, optimi auditores, etiam calcei erant. Quamquam enim in propria domo vel in amenis pratis non usque adeo calceis indigemus, tamen in longo itinere, vel in bello, cum per montes, per rupes, per saxa, per dumos, per aquas et lutum, aliasque sordes transeundum est, calceis carere sine gravi detrimento atque incommodo certe non possumus. Itaque tum demum calceos exuere ac deponere tuto secureque poterimus, cum presentis vite confecto curriculo, ad caelestem atque æternam illam domum pervenerimus, et jam non amplius per loca aspera vel inculata peregrinandum et vagandum, sed quiescendum ac sedendum in paterna domo, vel etiam si libuerit inter flores ac lilia deambulandum erit. In cujus rei typum ac figuram sancto Moysi ad Deum appropinquare incipienti dictum esse legimus: *Solve calcamentum de pedibus tuis; locus enim, in quo stas, terra sancta est.* At vero dum hic in terris cum tot generibus hostium bellum gerimus et per solitudinem hujus sæculi vastam atque horridam iter facimus, et sæpe lutum, sæpe saxa, sæpe spina scandalorum, timorum, dolorum de improvisis nobis occurrunt: sæpe etiam in quædam florentissima atque amenissima prata felicitatis humanæ repente incidimus, quæ flores quidem et rosas, sed etiam spinas et carduos partim admistos habent, et multos angues, multas bestias venenatas suis

herbis et graminibus tegunt, nulla re alia magis, quam bonis et firmis calceis indigemus. Ego igitur hodierna oratione ad explanationem ejus sententiae, *Calceati pedes in præparationem Evangelii pacis*, quæ suo ordine post lorice expositionem sequitur in Apostolo, de calceis verba faciam. Et quoniam non facile in officinis vulgarium sutorum calcei tales inveniuntur, agam vobiscum liberaliter, et duo paria calceorum vobis dabo. Unum ex confessione, et penitentia peccatorum, alterum ex veterum exemplis, tam bonis quam malis conficitur. Sed necesse erit, antequam ad nostros calceos veniamus, sententiam ipsam Apostoli breviter explicare.

Calceati pedes, inquit Apostolus, *in præparationem Evangelii pacis*. Sensus horum verborum quantum ad litteram Scripturæ et Apostoli mentem attinet, non alium esse puto, quam ut Evangelii prædicator, si cum fructu atque utilitate concionari debeat, pedes, hoc est, affectus, mundos, nitidos, liberos etiam et expeditos habeat: non diligat munera, non delectetur plausibus, non affectet gratiam et favorem hominum, non sectetur apparatus convivæ, non quærat ullo modo seipsum. A crapula vero atque ebrietate, a fornicatione, a verbis impudicis, a contentione et jurgis, a simonia et avaritia, ita sit alienus, ut ne minima quidem suspicio ejusmodi vitiorum unquam de ipso in populo oriatur. Alioqui enim qua fronte ebriosus de sobrietate disputabit? Quo spiritu contra avaritiam dicet, qui pluris nummos, quam animas facit? Qua vehementia impudicus et concubinaris a fornicatione alios deterrebit? Quo animo superbus atque ambitiosus, qui omnibus placere cupit, ulla unquam vitia reprehendit? De hujusmodi malis doctoribus, qui verbis prædicant, qui moribus impugnant, loquitur Dominus per Ezechielem: *Vos cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis, et oves meæ, quæ pedes vestri turbaverunt, hæc bibebant.* Aquam quippe limpidissimam, ut Beatus Gregorius exponit, prædicatores bibunt, cum fluente veritatis recte intelligentes hauriunt; sed eandem aquam pedibus turbant, cum studia sanctæ meditationis male vivendo corrumpunt. Porro aquam eorum turbatam pedibus oves bibunt, cum auditores non sequuntur verba, quæ audiunt; sed sola, quæ conspiciunt, perversa opera imitantur. Quocirca ne talia sæpe contingant, apo-

stolus Paulus diligenter monet, ut simus *Calceati pedes in præparationem Evangelii pacis*. Et ipse Dominus apud Marcum, cum discipulos suos binos et binos ad evangelium prædicandum mitteret, præcepit eis, ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, non peram, non panem neque in zona as: sed tamen bene calceati sandaliis ambularent, nec quid pulveris aut luti terrenarum cupiditatum eorum pedibus adhereret: ut vere de illis illud Apostoli diceretur: *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona.* Hæc igitur est sententia hujus loci breviter explicata.

Verum nos in presentiarum ista ipsa Apostoli verba paulo aliter exponemus, ut tam tribulationibus, de quibus hactenus, disseruimus, quam paschalibus feriis, quæ jam imminet, oratio nostra conveniat. Itaque evangelium pacis Paschæ celebritatem, vel mavultis, Agnum illum paschalem sacrosantum corporis Domini Sacramentum interpretabimur. Calceos vero, quos induere jubemur in præparationem Evangelii pacis, confessionis Sacramentum accipiemus. Nam quemadmodum olim in veteri Testamento, qui Pascha celebratæ et Paschalem Agnum manducaturi erant, cum aliis rebus multis instructi, tum præcipue calceati pedes esse debebant, ut ex libro Exodi cognosci potest: sic etiam qui ad verum Pascha peragendum, et verum paschalem Agnum comedendum præparantur, non solum jejuniis et precibus, aliisque sanctis operibus, quod hactenus fecimus, operam dare convenit, sed etiam confessione ac penitentia, quæ præcipua est præparatio, pedes illos calcare oportet.

Sed quid habet affinitatis confessio cum calceis? Multum omnino. Nam quemadmodum calcei pedes mundos ac puros conservant, eosque impediunt, ne terram et sordes contingant: ita confessio peccatorum humanos affectus, qui quasi sunt pedes animæ, et animam non minus ferunt, quam pedibus ferantur corpora, purgatos nitidosque servat, eosque a terra et rebus terrenis revocat atque abstrahit. Et sicut ii, qui calceis sunt assueti, pedes teneros ac delicatos habent, adeo ut vel minimos lapillos et minutissimas stipulas facile sentiant, nec aliquid pati possunt, quod pedes affligat: ii vero, qui fere nudis pedibus incedunt et solum in dedicatione vel in paschate calceos induunt, ut agricolæ et operarii multi, jam occurrerunt, nec modo lapillos et stipulas non sentiunt, sed

neque magnis lapidibus aut tribulis offenduntur: sic etiam qui crebro ad confessionem redeunt, teneram conscientiam habent, facile sentiunt spinas, etiam minutissimas peccatorum, nec quiescunt, donec eas de conscientia ea exuerint, et animam languentem atque aegrotam curaverint: at qui raro, qui solum in paschate ad confessionem accedunt, ii rusticos pedes, et assuetos tumoribus et punctonibus habent, non solum parva et levia, sed neque magna, neque gravia, neque horrenda, neque immania criminata atque delicta eos perturbant. Amplissimum stomachum gerunt, facile deglutiunt multitudinem beneficiorum, simonias, usuras, adulteria, crapulas, ebrietates: et tamen securissime dormiunt, nihil eos angit vel torquet conscientia. Hinc existunt illi, qui aliquando petunt: An fornicatio sit peccatum? Nam de cogitationibus ac desideris flagitorum, ne dubitant quidem, ita nimium pedes eorum occalluerunt, ut licet vulnerentur licet fundantur, licet intumescant, nihil tamen isti sentiant. Assuescite calcis miserii, vivite more nobilium, non more agricolarum. Si ad regnum celorum aspiratis, ubi nulli rustici, nulla mancipia, omnes reges et principes erunt, frequentate Sacramentum tam utile, tam facile, tam salutare, quod incredibili benignitate liberator noster instituit. *Si rem grandem dixisset tibi Propheta, aiunt servi ad dominum suum Naaman, certe facere debueras: quanto magis nunc, cum dixerit tibi: Lavare et mundaberis?* Si rem grandem, auditores, nobis Dominus praecepisset, nonne pro animae salute facere debuissimus? Quae igitur excusatio reliqua esse potest, cum solum dixerit: Sume calcis, quos non vendo, sed dono: utere calcis, qui offeruntur gratis: stude puritati, ama sanctimoniam, dilige innocentiam, asuesce opinas peccatorum cito sentire, et ante erueri, quam in pedibus tuis putrescant. Habemus igitur cur peccatorum confessio calcis comparetur, nunc illud videamus, quomodo in tribulatione et prosperitate nos juvet.

Quomodo juvat in prosperitate? Ad eum modum quo juvat naviculas sentinae evacuatio. Vidistis aliquando naviculas, quae rimas aliquas habent, et sensim aquam admittunt, quae nisi frequenter aqua ejecta releventur facile submerguntur. Tales sunt animae nostrae. Naviculae sunt in oceano huius saeculi constitutae, nec ulla tam integra repe-

ritur, quae aliquas rimas non habeat, et aquam peccatorum non admittat. Nam *Si dixerimus, quod peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in verbis non est.* Verumtamen istas rimas tribulatio minuit, prosperitas auget: plures enim peccandi occasiones, majores tentationes divites quam pauperes habent, et plura peccata in prosperitate, quam in tribulatione fiunt. Quocirca S. David experientia propria edoctus, veram illam sententiam de fortunatis hominibus pronuntiavit in Psalmo: *In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, operi sunt iniquitate et impietate sua: prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum.* Quare cum tempore prosperitatis animae navicula rimas multas et magnas habeat, et multum aquae peccatorum semper accipiat, nisi frequenter per confessionem exhauriat et purgetur, non potest tandem non submergi.

Jam vero contra morbum tribulationis remedium presentissimum et saluberrimum est confessio peccatorum. Siquidem fons et radix tribulationis, quid est aliud quam peccatum? Nonne Scriptura clamat: *Miseros facit populus peccatum?* Et: *Priusquam humiliarer ego deliqui.* Et: *Si dereliquerint filii ejus legem meam, et in iudicis meis non ambulaverint, visitabo in virga iniquitates eorum et in verberibus peccata eorum.* Nonne Dominus paralyticum curaturus, ut ejus morbi radicem ostenderet, dixit ei: *Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua?* Et ad eum, quem sanaverat ad piscinam, nonne ait: *Ecce sanus factus es, jam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat?* Nonne Apostolus Paulus de iis, qui sine debito cultu atque honore tremenda illa mysteria pertractabant vel sumebant, in epistola prima ad Corinthios ait: *Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles, et dormiunt, hoc est, moriuntur Multi?* Deus enim initio nascentis Ecclesiae; ut huius Sacramenti venerationem et majestatem fidelibus commendaret, saepe repentina aegritudine, vel morte eos mulcabat, qui indigni ad tantum Sacramentum sumendum accedebant. Id quod etiam Cyprianus in sermone de lapsis, exemplis aliquot atque miraculis confirmat. Quae cum ita sint, quod efficacius medicamentum contra morbum tribulationis cogitari potest, quam penitentia et confessio peccatorum, quae cum peccatum tollit, ipsam radicem tribulationis tollit? Itaque valet aliquid contra tribulationem oratio, valet sup-

plicationes, valet eleemosyna, valet jejunia, valet spiritualium lectio librorum, sed omnia ista et alia permulta generis ejusdem nunquam sufficient, nisi ad peccatum, radicem videlicet tribulationis, securis penitentiae et confessionis admoveatur.

Deinde juvat etiam plurimum confessio peccatorum ad omnem merorem ac tristitiam ab animo abstergendam. Est vero tristitia morbus maximus, qui ut Ecclesiasticus ait, multos occidit; et ut pulchre Salomon docet: *Sicut tinea vestimento et vermibus ligno, ita tristitia viri nocet cordi.* Tinea enim nascitur ex panno et pannum consumit, vermis oritur ex ligno et lignum rodit: ita tristitia nascitur ex corde et ipsum cor perpetuo rodit, consumit, affligit, cruciat, neque ex ultra re quietem et consolationem capere permittit. Denique tristitia est quasi anima, et vita tribulationis, ita ut si tristitia absit, jam tribulatio non amplius tribulatio dici possit: Si vero non absit, etiam prosperitas quaedam tribulatio esse videatur. Istum igitur morbum sanat confessio. Nam quemadmodum per peccatum intrat in hominem diabolus et cum eo mille furiae infernales, mille suspiciones, mille timores, mille sollicitudines, et simul vermis conscientiae excitatur, qui tristitia et amaritudine animam replet; sic etiam per confessionem delet peccato et diabolo exeunte, ingreditur in animam gratia Dei, ingreditur justitia et charitas, et pax et gaudium in Spiritu sancto. Vidisti hominem plenum malis humoribus et conturbato stomacho? quam ille, quae, male se habet. Omnia fastidit, ad omnia nauseat, nescit quid velit, sibi ipsi est gravis. At si illos malos humores evomat, quam celeriter stomachus relevatur, et laetitia ac serenitas redeunt. Hoc ipsum in animo spiritualiter facit confessio, nempe medicamentum est, quo pravi humores, atque adeo venenum ipsum peccati totum evomitur, et tunc animae stomacho revelato spiritus bene se habet, exultat, gaudet, gessit, et conscientia bona et charitas Dei, quae in ipso est, eum tristem esse nullo modo patitur. Lege vitas sanctorum, et videbis nullos esse homines, qui majore et solidiore perfruuntur gaudio et pace, quam eos, qui toto animo serviunt Deo; et dulciores esse lacrymas sanctorum omni risu et cantu hominum peccatorum. Quamquam enim vel inopiam vel aegritudinem vel persecutiones quandoque sancti patiuntur exterius, tamen regnum Dei, et consolatio Spiritus

sancti, quam habent interius, multo est major, et externam miseriam atque molestiam prius absorbet, quam ad cor perturbandum penetrare possit.

Postremo juvat etiam confessio peccatorum ad repellendas et superandas tribulationes, ex eo, quod facit, ut homo ponam aliamquam a Sacerdote sibi propter scelera sua injunctam libenter accipiat. Deus enim cum hoc videt, retrahit saepe manum, quam ad puniendam peccata filiorum suorum extenderrat, et fructibus penitentiae delectatus quodammodo dicit: res se bene habet, agnoscent isti peccatum suum et justitiae zelo vehementer accensi, ipsi scelera et flagitia sua castigant: ego igitur retraham manum meam, cessare faciam tribulationes, bellis et tumultibus finem imponam, dicam Angelo percutienti: Sufficit jam, compece manum tuam. In quo tamen studio, auditores, pudet dicere quam nos Christiani a Judaeis turpiter superemur. Illi enim nobis comparati, non viri, sed pueri erant: et idcirco legem quasi paedagogum acceperant, et tamen illi pueri cum necessitas id postulabat, semper aspera penitentiae genera sponte suscipiebant, praedicabant jejuniis, inducebant saecos, incumbebant cineri, clamabant ad Dominum in fortitudine, et eo modo omnia Dei flagella facile deprecabantur. Nos vero, qui cum illis comparati viri sumus, in tam gravibus periculis, quae totius patriae ruinam et eversionem minabantur, et adhuc fortasse minantur, quando fides et religio non hominis unius, non unius civitatis, non unius provinciae, sed tot provinciarum simul in discrimen maximum adducebantur, et adhuc etiam forsitan adducuntur, quid nos fecimus aut facimus? Quos fructus dignos penitentiae demonstravimus? Una aut altera supplicatione excepta, eaque tepide ne dicam frigide peracta, quid aliud, quae, possumus ostendere? Aliud omnino, aliud necessarium est, si Deum quem tam graviter nostris sceleribus offendimus placare volumus: *Facite fructus dignos penitentiae, clamat magnus ille Joannes, Et ne velitis dicere, Patrem habemus Abraham. Jam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur.* Non ait, peccastis, quiescite deinceps male agere, et satis est. Ita sane Lutheranus quispiam dixisset. Neque rursus ait: Penitentiam agite, quod tamen multo amplius erat; sed quid? *Facite fructus dignos peni-*

tentia. Quam magna deliquimus (inquit B. Cyprianus) tam graviter desileamus: alto vulneri diligens et longa medicina non desit: poenitentia crimine minor non sit. Ac ne forte quis nobilitatem generis vel gradum honoris opponat, ipse addit: *Et ne velitis dicere, Patrem habemus Abraham. Omnis enim arbor non faciens fructum bonum excidetur et in ignem mittetur.* Quid est omnis arbor? Omnis homo quicumque ille sit, sive rex, sive dux, sive comes, sive Episcopus, sive Abbas, sive Doctor, sive magnus, sive parvus, sive dives, sive pauper, sive nobilis, sive ignobilis, si fructus non facit dignos poenitentiae, excidetur et in ignem mittetur. Non accipit Deus personas, non admiratur purpuram et sceptrum: non terretur ad magnas opes et longos ordines famulorum, sed omnem arborem, quae non facit fructum bonum, excidit eam et in ignem mittit. Quam obrem, auditores, cum et sacrum hoc tempus, in quo sumus et sollempnissima paschalis celebritas, quae jam imminet, et praesentes totius patrie calamitates ad veram et plenam confessionem, et poenitentiam nos invitent: agite, quaeso, et magno animo atque ardenti iustitiae zelo positus paulisper negotiis caeteris, unusquisque in cubiculo cordis recogitemus primum in amaritudine animae dies nostros, excutiamus diligenter omnes sinus et latebras conscientiae nostrae; deinde pedibus sacerdotis tamquam Domini ipsius pedibus advolti, cum omni humilitate et veritate delictorum nostrorum confessionem deponamus: postremo injuncta nobis a spiritali iudice poenitentiae opera libenter accipiamus, alacriter expleamus, et quantum possumus poenitentiae fructibus Domino satisfaciamus. Luceat, quaeso, poenitentiae studium, et verum emendationis propositum in vestium honestate, in verborum gravitate, in omni parsimonia et sobrietate. Quae enim societas lucis ad tenebras? Aut Quae conventio Christi ad Belial? Quomodo ista coherent, agere poenitentiam et indui variis et curiosis et magno studio laboratis vestibus? Agere poenitentiam et celebrare convivia? Agere poenitentiam et a jocis, a ludis, a verborum turpitudine et levitate non abstinere? Agere poenitentiam et sphaeristeria frequentare? Agere poenitentiam et eleemosynas nullas facere? Certe veteres Christiani, ut ex Tertulliano et Cypriano et aliis scriptoribus vestustissimis intelligi potest, cum poenitentiam agebant, cibo et potu parvissimo et simpli-

cissimo utebantur, non equis aut curribus vehebantur, terrae a cineri incumbabant, non balnea frequentabant, vestes villes vel etiam sordidas induebant, corpus jejuniis et animum meroribus affligebant: omnes denique sibi delicias ac voluptates interdicerant, totique in eleemosynas, in orationes, in fletus ac lacrymas incumbabant. Imitemur, quaeso, nos teneri ac delicati Christiani, vel minimam horum partem. Quiescat paulisper cocus et servus et ancilla, qui ventri nostro tamquam implacabili domino toto anno ministrant, nec ullas unquam ferias habent. Cibo modico et simplici contenti simus. Nam et Christus felle et aceto contentus fuit. Non videamus hac hebdomada ullam in vestibus vanitatem, quando Christus etiam necessariis indumentis spoliatus fuit. Claudantur saltem ad tempus omnia sphaeristeria, demus aliquas horas orationi, tempus in passione dominica cogitanda ac veneranda ponamus. Ita fiet, ut *Calceati pedes ad Evangelium pacis*, hoc est, ad paschales ferias praeparemur, et gratia atque amicitia Dei nobis conciliata, omnem calamitatem et tribulationem facile superemus.

PARS SECUNDA.

Duo paria calceorum promisimus, unum jam exhibuimus, exhibemus nunc Domino adjuvante etiam alterum. Proxima vero oratione de Evangelio pacis et scuto fidei, quae duo supersunt, breviter disseremus.

Jam igitur alterum per calceorum ex veterum exemplis fieri debet. Quomodo enim calcei, quibus iter facimus, non ex holoserico, sed ex corio mortuorum animantium fiunt; ita pedes animae, affectus omnes nostros in hac difficili et laboriosa peregrinatione tenere debemus pellibus mortuorum, hoc est, memoria ac recordatione veterum exemplorum. Sunt autem tres praecipue utilitatis exemplorum. Una est, quod mentem illustrant, altera, quod memoriam juvant, tertia, quod movent atque accendant voluntatem. Primum, illustrant mentem: sunt enim quasi quidam aqueductus, quibus aqua veritatis in animum nostrum infunditur. Legimus in Scripturis: *Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, praebere ei et alteram.* Quid est hoc? Sume exemplum, et intelliges. Vide quid Christus fecerit, cum alapam in passione a scelerato quodam accepisset. Quid

ille fecit? Num alteram praebuit? Minime vero, sed ait: *Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me caedat!* Hinc ergo discimus alteram maxillam esse praebendam quantum ad animi praeparationem, hoc est, ita patienter ferre debemus unam alapam, ut parati simus, si necesse sit, accipere etiam alteram: alioqui cum nulla necessitas id postulat, quid opus est praebere alteram, et dare occasionem scelerato homini, ut iterum peccet? Itaque sapienter Isidorus optimum Scripturae commentarium esse docet, facta atque exempla sanctorum. Deinde juvant memoriam. Nam exempla multo avidius audiuntur, et propterea altius inguntur memoriae, quam verba. Sed potissima vis exemplorum in eo posita est, ut moveant voluntatem. Tria sunt, quibus homines persuaderi ac moveri possunt, Scriptura, viva vox et exempla: Scriptura ultimum locum obtinet. Nihil enim habet aliud, quam verba et verba mortua. Idcirco si legis multos pios libros et non moveris, eas ad concionem, audi vocem vivam, et fortasse moveberis. Verum quamquam multum possit vox humana, et multum sibi vindicet rhetorica in affectibus movendis, tamen nullo modo cum efficacia exemplorum comparari potest. Quid enim sunt verba nisi verba et voces? At exempla res sunt, opera sunt, facta sunt, quae videri oculis et manibus tangi possunt. Hinc saepe magis delectat simplex historia, quam ornatissima oratio, et magis movent vita et res gestae sanctorum, etiam rudi et impolita oratione expositae, quam omnia argumenta et ornamenta rhetoricae.

Sunt autem duo genera exemplorum: quaedam ostendunt, quid alii egerint, et haec quidem magnam vim habent: quaedam vero demonstrant, quid alii passi sint, et haec suum gradum efficacitatis obtinent. Hinc verba Christi multum movent, multum etiam movent miracula et opera praecleara, quae in terris gessit: sed nihil tamen ita movet, ut ejus passio, cum quis cogitare incipit, quanta majestas pro vilissimis vermiculis sputa, colaphos, flagella, spinas, et ipsam crucem pati voluerit. Videbatur Christus in cruce pendens nihil agere, sed nunquam tanta edit, quam tunc. Movebat terram, scindebat lapides, frangebat velum, obscurabat solem, aperiebat coelum, mortuos excitabat, et quod majus est, peccatores ad poenitentiam convertebat, ita ut a cruce multi redi-

rent percutientes pectora sua. Denique tunc implebat, quod dixerat: *Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum.* Philosophi olim multa dicebant, sed quia parum agebant et nihil patiebantur, nemini persuadebant, rhetoricam istam ignorabant, quam Dei Filius docuit: at Apostoli a Christo edocti simpliciter loquendo, sed multa faciendo, et majora patiendo, quicquid voluerunt, persuaserunt: non voluptates, ut Epicurus, sed passiones, dolores, crucem. Et quibus? Toti mundo, regibus, imperatoribus, tyrannis. Magna igitur est vis, magnum robur exemplorum. Ex hoc igitur tam nobili ac pretioso corio calceos nobis faciamus.

Quia vero duos pedes habemus, dexterum et sinistrum, duo etiam calcei necessarii erunt. Et sinistrum quidem ex malorum, dextrum ex bonorum exemplis consuemus. Incipiamus si placet a sinistro. Vis unum insignem calceum efficere, qui sinistro pedis tuo optime conveniat? Constitue tibi materiam ante oculos: aspice atque intueri rempublicam iniquorum, quae ex Daemone tamquam ex capite, et omnibus avaris, ambitiosis, voluptariis, Ethnicis, Haereticis, Schismaticis, tamquam membris et partibus constat. Convertite oculos imprimis ad ipsum ducem, et vide qualis quondam fuerit, et qualis modo sit. Quid fuit aliquando is, quem nunc Diabolum et Satanam appellamus? Primus et nobilissimus Angelorum omnium, atque adeo totius officii divini praestantissima portio. At iste idem quid est modo, et quid erit in aeternum? Sentina quaedam omnium miseriarum, spiritus terrerimus, superbissimus, invidus, obstinatus, qui nihil cogitat, nisi malum: nihil molitur, nisi malum. Agitur perpetuo infernalibus furis: angitur, torquetur, et fumus tormentorum ejus ascendet in saecula saeculorum. Convertite deinde oculos ad teipsum, et pedibus tuis corium istud accomoda, dicas apud te: Deus bone, si princeps Angelorum optimus et sapientissimus vim prosperitatis ferre non potuit, et propterea tam facile, tam celeriter, tam admirabili conversione postremus de primo, pessimus de optimo, miserissimus de felicissimo factus est, quid mecum fiet, qui sum pulvis et cinis, nisi contemptis rebus omnibus omnique pompa et prosperitate calcata sub alas tuas, Domine, confugiam, tibi hunc uni constanter adhaeream? Aspice deinde partes et membra hujus capitis avaros, ambitiosos, Ethnicos, Haereticos, perditos

denique et sceleratos omnes et videbis in tota republica iniquorum nullum esse otiosum, nullum qui crucem et crucem gravissimam non ferat, et libentissime ferat. Videbis eos noctes et dies nunquam quiescere, semper ambulare, semper progredi, semper proficere in via iniquitatis et perditionis, etiam usque ad lassitudinem et fatigationem, ut postea dicant : *Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis et ambulavimus vias difficiles*, et quis eorum est finis? quid tantis laboribus et sudoribus quaerunt? Quo tam longis et laboriosis itineribus tendunt? Ut parum terrae, ut parum fumi, ut res nullius momenti et ponderis sibi comparent. O quot martyres Diabolus habet, quorum tamen non alius finis est, quam usque ad summum replere gehennam.

Aspice hominem avarum, aetate perpetuo variis curis, raro comedit, rarius dormit, nunc est in mari, nunc in terra, saepe in itineribus, semper in periculis, tolerat aestum, frigora, ventos, pluvias, nives. Et quam obrem? Ut aurum congreget, et ubi congregaverit, moriatur, et ipse quidem ad inferos recte descendat, aurum vero illud ab bellionibus et potatoribus filiis tribus diebus totum dissipet. *Thesaurizat enim, sed ignorat cui congregabit ea*. Nam *Cum perierit, non sumet omnia, neque descendet cum eo pecunia ejus*.

Aspice hominem superbam atque ambitiosum, quid ille non facit, quid non aggreditur, nonne celum cum terra quodammodo miscet, ut ad honorem aliquem perveniat? Blanditur, adulatur, assentatur nobilibus viris, versat naturam suam, et regit ad tempus, atque huc et illud torquet ac flectit: cum tristibus severe, cum remissis iocunde, cum senibus graviter, cum juvenibus comiter, cum facinorosis audacter, cum libidinosis luxuriose vivit. Denique ubi spem aliquam novi honoris affulgere videt, eo se totum convertit, et tamquam ad aviculam capiendam sua retia et laqueos tendit, et saepe miser nihil retibus suis nisi majores curas et sollicitudines capit. Istum aequare, illum superare contendit, et si quem preire vel uno passu videat, invidentiae rabie pene conficitur, et tamen non alio cibo, quam fumo paleae alitur et nutritur.

Aspice Philosophos veteres, quid illos, quasso, vana spes sapientiae, et ingens quaedam sciendi cupiditas facere coegit? Alii sibi voluptatibus omnibus interdicebant,

alii omnes suas opes in mare demergebant, alii remotissimas regiones incredibili labore et periculo adibant. Quidam etiam inventi sunt, qui seipsos occiderent, ut corporibus liberi facilius philosophiae operam darent. Sic Pythagoras Memphiticus vates magno labore adit. Sic Plato Aegyptum et illam oram Italiae, quae magna Graecia dicebatur, laboriosissime peragravit, et cum litteras quasi toto fugientes orbe persequeretur, captus a piratis, et venundatus, etiam crudelissimo tyranno paruit. Sic Apollonius, ut in epistola ad Paulinum ex Philostrato Divus Hieronymus refert, intravit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetas, opulentissima Indiae regna penetravit, et ad extremum latissimo Phison amne transmissis, pervenit ad Brachmanas, Parthos, Syros, Phoenices, Arabes, Palaestinos, reversus Alexandriam, perrexit in Aethiopianam, ut Gymnosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo.

Aspice postremo fervorem ac diligentiam haereticorum in suis deliriis et somniis propagandis. Scribunt quotidie maximos libros, ferunt laborem assiduam concionandi, semper vigilant ad capiendas animas blanditiis, promissionibus, mendaciis, fraudibus, fictis miraculis, librorum corruptelis, armis etiam et terroribus errores suos persuadere conantur: saepe quoque torqueri se, et cruciari, et vivos cremari non tam fortiter, quam pertinaciter ferunt. Nam supplicium quod Haeretici patiuntur (ut sapienter B. Cyprianus ait), non est fidei corona, sed poena perfidiae, et de incendio temporali transeunt ad aeternum.

Sed ubi relinquimus milites, quorum exempla toto hoc anno spectare potuimus? Si quis militiae finem ignoraret et videret homines tam alacriter, tam audacter, inter gladios et hastas, bombardas et ignem ac aquam versari, nulla discrimina metuere, non vulnera recusare, non mortem subterfugere, nonne putaret magnum aliquid eos quaerere? Et quid tandem est illud? Fortasse regnum aut imperium aliquid? At neque hoc tantis laboribus dignum videtur: sed tamen neque pro regno vel imperio milites pugnant, sed pro tribus nummis, pro re incerta, et si vitam perdant, quod plerumque accidit, simul omnia perdunt.

Et nos Christiani non erubescimus, qui non parum terrae, ut avari; non parum fumi, ut ambitiosi; non incertissimam cognitio-

nem, ut Ethnici Philosophi; non errores et somnia propagare, ut haeretici; neque stipendium tantum nummorum, ut miites; sed regnum aeternum, regnum caelorum, vitam beatam, et immortalem, sanctorum consortium, Angelorum aequitatem, Dei similitudinem quaerimus, non erubescimus, inquam, tanto proposito praemio, nihil posse aut nolle pati? Surgent profecto, surgent in iudicio servi mundi, et servos Domini iudicabunt: quod illi diligentius et alacrius tyranno crudelissimo servierint, qui jugum durissimum onusque gravissimum imponebat, et res vanissimas in stipendium promittebat, quam nos optimo et benignissimo Patri, qui jugum suave et onus leve, quod imponebat, ipse nobiscum simul ferebat, et summam ac sempiternam felicitatem in mercedem laboris liberaliter offerebat. Surgent Ethnici Philosophi et nos Christianos iudicabunt, quod multo illi plura propter solam sciendi cupiditatem, quam nos propter animae salutem et divinae charitatem effecerimus, quodque plus apud eos vana curiositas, quam apud nos summa Dei veritas poterit. Surgent postremo etiam Haeretici, et catholicos iudicabunt, quod illi, qui miracula non viderunt, qui sanctos homines nullos habuerunt, qui omnibus fere spiritalibus armis atque adjumentis caruerunt; tamen audentius, alacrius, ferventius phantasmata et somnia sui capitis seminare, propagare, defendere studuerunt, quam nos veram et sanam et antiquam ac fundatam Ecclesiae fidem: qui tot miracula Christi et sanctorum omnibus saeculis vidimus: qui innumera exempla excellentissimae sanctitatis habuimus: qui tot Sacramentis, tot sanctis libris, tot auxiliis, tot magistris ac doctoribus abundavimus. *Erubescit Sidon, ait mare*: erubescit Catholica, qui tamquam civitas in monte posita supra firmam petram es fundatus, et tamen turbaris, nutas, dejeris flante minimo vento tribulationis, cum ipsum mare, id est, Haereticus, qui semper agitatur, et circumfertur *O-mni vento doctrinae*, tamen errores suos usque ad mortem obstinatissime taeatur. *Transite ad insulas Cethim, et videte, et in Cedar mittite et considerate vehementer*: et videte si factum est huiusmodi. *Si mutavit gens Deos suos*, ait Hierem. c. 11, *et certe ipsi non sunt dii: populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum. Obstupescite caeli super hoc, et portae ejus desolantini vehementer, dicit Dominus. Duo enim*

mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquae vivae, et foderunt sibi cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas. Numquid servus est Israel aut vernaculus? Quare ergo factus est in praedam? Super eum rugierunt leones, et dederunt vocem suam, posuerunt terram ejus in solitudinem, civitates ejus exusta sunt, et non est qui habitet in eis.

Verba sunt Prophetae Hieremiae, quae utinam non tam apte in haec nostra tempora convenirent. *Transite enim et vos, si placet, ad insulas Cethim, et videte: et in Cedar mittite et considerate, si mutavit gens deos suos, et certe ipsi non sunt dii*. Animadvertite studia Calvinistarum et Anabaptistarum, et videte quam pauci, quam difficulter, quam aegre fidem suam deserant, etiam quibusvis tribulationibus, terroribus urgentibus: et certe illa non est fides, sed perfidia; neque ibi est salus, sed certa damnatio. Considerate mores avarorum, et ambitiosorum, et videte quam raro mutant ipsi deos suos, idola illa sua, pecunias, et honores: et certe ipsi non sunt dii, neque in eis ulla est quies, sed major miseria. *Populus vero meus mutavit gloriam suam*. Utinam, utinam, quod verum non esset: quam multi summa levitate, summa facilitate, summa inconstantia propter exiguam aliquam tentationem vel tribulationem verae fidei gloriam haerediti, religionem impietate, pudorem impudicitia, sanctimoniam sceleribus mutaverunt: et Deum quidem *Fontem aquae vivae dereliquerunt; cisternas autem sibi foderunt*, cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas. Quid igitur mirum, si tamquam servus et vernaculus populus meus nunc flagellatur: si factus est in praedam, si super eum rugiunt leones, si terram ejus ac civitates ejus diruunt, spoliunt, exurunt, ad solitudinem et vastitatem vocant? Id enim merito patimur, ut sciamus et intelligamus, quam *Malum et amarum est reliquasse nos Dominum Deum nostrum*. Sed de sinistro calceo et malorum exemplis satis dictum est.

Veniamus ad calceum dextrum, ad exempla sanctorum. Aspice in primis caput ac regem Christum: deinde Prophetas, Apostolos, Martyres, Confessores, Doctores, Anchoretas, Virgines, sanctos caeteros, ex quibus civitas Dei, et republica iustorum constat, et videbis, nullum unquam exiitisse virum sanctum, qui per multas tribulationes, aeternas, et calamitates non transierit: tandem ad te ipsum oculos converte, et vide,

num conveniat, ut tu solus a communi lege excipiaris, et propter te alia via, et alia porta aperiatur, præter illam aretam et angustam, quam jam tot sæculis frequentata ac celebrata est. Consideremus igitur paulisper ducentem atque imperatorem exercitus sanctorum. Audiamus quid de eo Apostolus dicat: *Deponentis omne pondus*, inquit, et *circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen: aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Jesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera Dei sedet. Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini, animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis, adversus peccatum repugnantes. Utrumque par calceorum nos induere jubet hoc loco Apostolus Paulus. Vis, inquit, ambulare, et currere, et pervenire ad bravium? Sume in primis calceos confessionis et poenitentia; deponde pondus, et circumstans te peccatum: deinde si hoc non sufficit, sume etiam calceos exemplorum, accipe Christi exemplum: et ne tibi fortasse vile atque abjectum id videatur, et magis velis Alexandros et Cæsares imitari, cogita Jesum auctorem et consummatorem fidei, hoc est, eum qui donat et coronat fidem, qui est principium et finis, qui est vita et via, qui ducit et perducit: qui nunc facit ut credas, et postea faciet ut non frustra credas, cum ipse dator et remunerator fidei, qui in te cœpit opus bonum, ipse perficiet et fidem consummabit, hoc est, beata atque æterna visione commutabit. Aspice igitur istum auctorem et consummatorem fidei tanquam speculum sine macula, et quasi æneum serpentem in deserto exaltatum, et sicut novi et rudes pictores diligenter aspiciunt insignem aliquem pingendi magistrum, cum forte manus habet in tabula: sic et tu aspice diligenter peritissimum hunc magistrum patiendi, dum in tabula crucis sanguine suo ipsam ideam patientiæ depingit? Quid agit? Qui proposito sibi gaudio, inquit, sustinuit crucem confusione contempta: hoc est, qui sponte sua, et libera voluntate, non compulsus, non coactus, elegit potius in hoc mundo tribulationem quam prosperitatem. O Christiani, quid hic dicemus? Num adhuc, recusabimus pati? Ecce Christus hic est alter Salomon, vel etiam plus quam Salomon; Emmanuel est, qui novit reprobare malum et eligere bonum, amicus*

et frater noster est, qui nos nullo modo decipiet: ipse igitur proposito sibi gaudio, cum posset in celesti gloria semper manere, et miseras nostras nunquam gustare, vel etiam posset, si vellet homo fieri, et regnum orbis possidere, nec unquam vel famem, vel sitim, vel nuditatem, vel contumelias, vel vulnera, vel mortem experiri, tamen sponte et libere crucem elegit, ut nobis viam bonam et rectam exemplo suo demonstraret. Poterat ipse vivere ut sanus, et nec vigilis, nec jejuniis, nec aliis poenitentia operibus indigebat, quippe qui peccatum non fecerat, et in quo caro spiritui non repugnabat: tamen quando nos ægrotos, difficiles, impatientes ac pene phreneticos esse videbat, et tamen sanare cupiebat, sumpsit ipse primus pharmacum amarum, et ægrotorum legibus vixit, ut idem nos, si non præcepto, saltem exemplo ejus persuasi faceremus. Recogitate igitur eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem. Non est satis cogitare semel, sed iterum et iterum opus cogitare, tum ut simus animantia munda, quorum proprium est ruminare, tum quod non unum genus passionis, neque unam aliquam virtutem, neque unum aut simplex beneficium in cruce spectandum nobis exhibetur, sed innumeri cruciatus, innumere virtutes, innumera beneficia. Recogitate eum. Quem? Quis est iste quem recogitare debemus? Unius tantum exemplum nobis proponitur. Eum recogitate, qui rex et pontifex et Propheta et doctor ac magister universo orbi datus est. Eum recogitate, qui solo verbo, solo imperio, solo nutu Dæmones fugabat, languidos curabat, mare et ventos compescibat, claudis gressum, mortuis vitam restituebat. Eum recogitate, qui *In forma Dei existens, non rapinam arbitrabatur esse se æqualem Deo: et quem sanctus Isaias sedentem vidit super solum excelsum et elevatum, et quem seraphici illi supernique spiritus non sine admiratione et stupore et quasi metu quodam semper aspiciunt, Et clamant alter ad alterum: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum: plena est omnis terra gloria ejus, istum recogitate. Hic est enim qui propter nimiam charitatem, quæ dilexit nos, seipsum nobis exemplum patientiæ exhibere voluit. Et quid passus est? Quid sustinuit? Talem, inquit, contradictionem. O Christiane, tu superbus es, et vis humilis prædicari; impudicus es, et castus vis haberi; avarus es, et tamen vis dici liberalis; impe-*

ritus et indoctus es, et tamen si quis hoc dicat, ferre non potes; scribis injuriam in tabulis æreis, et nulla unquam oblivione deleatur. Recogita igitur eum, qui talem sustinuit contradictionem: qui sanctus sanctorum erat. et tamen Pharisei dicebant: *Nos scimus, quod hic homo peccator est. Ipsa Dei sapientia erat, et tamen tanquam stultum et furiosum aliquem ligare voluerunt!* Jejuniorum et sobrietatis amatissimus erat, et tamen dicebant: *Ecce homo vorax et potator vini.* Totum hominem in sabbato curabat, et tamen dicebant: *Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit.* In Spiritu et virtute Dei ab hominibus Dæmones effugabat, et ipsi tanquam insani et phrenetici dicebant; *In Beelzebub principe Dæmoniorum ejecit dæmonia.* Denique verbo et exemplo viam salutis ostendebat, et tamen eum Samaritanum, dæmoniacum, seductorem appellabant. Ipse vero quid? *Sustinuit, inquit, Nam Cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur, neque reddebat malum pro malo, neque maledictum pro maledicto: sed vere mitis, vere mansuetus ferebat, sustinebat, patiebatur.* Sed parum esset, si verborum dumtaxat contumeliam et contradictionem, non verberum etiam, et plagarum sustinuisset. Sed hoc est admirabile, hoc pene est incredibile, quod Filius Dei, qui bonis nostris non indigebat, non sua, sed nostra causa, pro nostra utilitate, pro nostra salute in mundum venerit, et pertransierit *Benefaciendo et sanando omnes oppressos a Diabolo,* et tamen ita ab hominibus ei sit contradictum, ut eum modo tanquam furiosum ligare, modo præcipitare voluerint: deinde vendiderint, comprehenderint, ligaverint, conspuerint, flagellaverint, spinis coronaverint, in crucem egerint, occiderint, idque tanto furore, ut uno atque eodem die accusaverint, damnaverint, trucidaverint: id quod nec in latronibus, nec in parricidis, nec in proditoribus, nec in ulla quamquam immanissimis et facinorosissimis reis fieri consuevit. Talem igitur contradictionem ille sustinuit, qualem nullus unquam antea: ut *A planta pedis usque ad verticem capitis non fuit in eo sanitas;* talem, ut merito Simeon dixisse videatur, tuturum eum tanquam signum, cui contradiceretur; talem, ut quantum ad locum, in urbe clarissima et celeberrima Hierosolymorum; quantum ad tempus, in paschalibus solemnissimis feriis; quantum ad ætatem in ipso

flore juventutis; quantum ad durationem, ab infantia usque ad obitum; quantum ad multitudinem et varietatem, omne genus tormentorum et cruciatuum contineret. Denique talem, ut enim Dominus Christus omnia fecerit in numero, pondere et mensura, solum labores et dolores sine numero, et mensura pati voluerit, et vere in Psalmo diceret: *Circumdederunt me mala, quorum non est numerus:* et cum neque in cibo, neque in potu, neque in somno, neque in ulla re alia unquam excesserit, tamen in patientia et tolerando omnem modum et mensuram excessisse videatur: adeo ut merito in die transfigurationis Moyses et Elias cum stupore dicerent *Excessum ejus, quem completurus erat in Jerusalem.* Talem igitur et tantam contradictionem Christus sustinuit. Nam non cecidit, non dejectus et prostratus est, sed omnia tanta patientia, tanta mansuetudine, tanta animi constantia et æquitate sustinuit, *Ut etiam præses Pilatus miraretur vehementer, et centurio quidam diceret: Vere Filius Dei erat iste.* His omnibus accedit, quod talem et tantam contradictionem a peccatoribus sustinuit. Sæpe homines audimus dicentes; utinam aliquis alius mihi hanc injuriam intulisset, ferrem æquo animo, sed ab isto homine nequam, ad isto nebulone, quem semper odi, acceptam injuriam deglutire non possum. At si eum aliquando recogitares, qui talem a peccatoribus sustinuit contradictionem, ita non diceres. Quid enim magis Christus odit, quam peccatum? Quid magis contrarium summe illi bonitati et puritati esse potest, quam sordes et turpitudines flagitiorum? Et tamen a sordidissimis, ab impurissimis, a scelestissimis Christus passus est, nec solum a talibus, sed etiam, quod magis est admirandum, pro talibus passus est. Itaque nulla remanet excusatio, sed a quocumque tribulatio veniat, ad exemplum Domini æquo ac libenti animo toleranda est.

At quisnam est finis horum calceorum? *Ne fatigemini, inquit, Apostolus, animis vestris deficientes.* Si nudis pedibus ambulare volueris, facile pedes intumescunt, et a spinis et lapidibus læsus progressi non poteris, fatigaberis deficiens in media via: at si calceos indueris, si cogitaveris quanta pro te Christus pertulerit, si videris te rondum usque ad sanguinem restitisse, mutabis fortitudinem, ambulabis et non deficies, curras et non fatigaberis.

Sed fortasse dices, quid mirum, si Chri-

stus tantam constanter pati potuit? Deus enim erat. Quid enim Deus non posset? At nos homines tantum, infirmi ac debiles sumus. Aspice igitur castra sanctorum, intuere agmina Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum: num vel unum quiescere atque otiosi vides? Quid? Isaias secatur, Hieremias lapidatur, Ezechiel interficitur, Joannes Baptista capite punitur, Petrus et Andreas crucifiguntur, Paulus, et Jacobus gladio occiduntur, Bartholomæus excoriatur, Jacobus de pinna templi præcipitatur. Audi vero quid Apostolus de se, et Apostolis cæteris dicat: *Usque in hanc horam; inquit, et esurimus, et sitimus, et nudi sumus, et colaphis cadimur, et instabiles sumus, et laboramus operantes manibus nostris: maledicimur et benedicimus, blasphemamur et obsecramus: persecutionem patimur et sustinemus: tamquam purgamenta hujus mundi facti sumus, omnium peripsema usque adhuc. Et alio loco de sanctis omnibus: Alii vero, inquit, ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carcere; lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occasione gladii mortui sunt. Circue-runt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignum non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, in speluncis et in cavernis terræ. Quis nostrum vel minimam partem horum unquam sustinuit? At isti omnes homines erant, carnem et ossa gestabant, et quod potuerunt, non in se potuerunt, sed in Domino Deo suo. At vehementer fallitur, et toto cælo aberrat, qui per aliam viam et portam, quam per viam et portam crucis se ad veram beatitudinem et felicitatem pervenire posse confidit.*

Quæ cum ita sint, auditores, ex tam nobili corio calceos nobis conficiamus, et spinas ac tribulos non tam fugiamus, quam conculcemos, et cum mundus, et caro ad quiescendum nos invitant, cum fortissimo illo Uria respondeamus: *Dominus meus Joab, et omnes servi domini mei super faciem terræ manent, et ego ingrediar in domum meam, ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea?* Absit hoc a me, non faciam rem hanc. Quid? Imperator meus Christus descendit in campum, jejunit, orat, vigilat, tentatur, vulneratur, occiditur: et omnes servi Domini mei, tribuni et centuriones, Prophetae, Apostoli, Martyres, Confessores, omnes sunt in acie, omnes in solo et pulvere, cum aereis potestatibus fortiter pugnant, vulnera et plagas accipiunt, et patiendo ac moriendo triumphos ac palmas inveniunt, et ego umbram et delicias quæram? Absit hoc a me, Non faciam rem hanc. Ita, fratres mei, ita, quæso, omnes respondeamus, et illi, qui crucem inopia vel aegritudinis vel alterius tribulationis ferunt, læto atque alacri sint animo, spem bonam concipiant, scient se ad castra Domini et sanctorum pertinere, et tempore suo stipendium magnum laboris et coronam immortalem patientiæ percepturos: illi vero, qui divites et fortunati sunt, et fere nihil quod patiantur habent, querant et ipsi crucem suam, crucem penitentiae, crucem eleemosynarum, divites fiant in operibus bonis, facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi thesauros in cælo: et ipsi quoque misericordiæ et pietatis mercedem recipient a rege regum Jesu Christo, qui est in sæcula benedictus. Amen.

CONCIO VIII.

DE TRIBULATIONE

SYNOPSIS

Duo præsentis concione proponuntur pertractanda, cur scilicet Sacramentum Eucharistiæ Evangelium pacis dicatur: et qua ratione illud ipsum tam prosperitatis, quam tribulationis tempore prosit. Manifestatur, ad verum pacem tria requiri; justitiam esse parentem pacis, hæcque e cælo esse delatam. Triplex deinde asseritur ratio, cur Evangelium pacis, dicatur SS. Eucharistiæ. Præterea quomodo tribus modis eodem Eucharistiæ nobis in prosperis auxilio sit, ostenditur. Quomodo item tribus aliis modis tribulationibus præsto sit, nimirum possessione dominicam in memoria revocando; admirabilis patientiæ speculum ob oculos ponendo, ubi non vere penitentem Judæ et Judæis assimilantur; denique instar panis subinericiæ vires augendo et roborando, ubi frequens communio suadet, rara vero Diabolum suadere convincitur. Pars altera ultima Christiani militis arma explicat, nempe scutum, quod est fides. Quas utilitates offerat in prosperis fides narratur, docet enim, alta his terrenis multo sublimiora bona inveniri post hanc vitam. Deinde tria detegit vitia, quibus terrena omnia bona laborant, quod parum durent, quod non faciant, et quod de iis exacta Deo sit reddenda ratio. In tribulatione vero ex ea sex eruantur veritates. Prima, nullam tribulationem gravio-rem esse peccato. Secunda, nullam tribulationem nobis supervenire nisi a Dei manu profectam. Tertia, non esse murmurandum de divina justitia et providentia. Quarta, omnes homines esse peccato obnoxios. Quinta, tribulationem a Christo summum decus ac-

cepisse, ac proinde non ægre eam ferre oportere. Sexta, tribulationes esse magni æstimandas, quæ singula exacte pertractantur.

Quemadmodum in omnibus sacris, festisque diebus, auditores optimi, nullum Ecclesia Catholica, mater nostra, majore gaudio ac lætitia venerat et colit, quam eum, quo agitur Paschæ celebritas et illustrissimum de morte Christi triumphus: ita in omnibus, quæ de cælo accepimus, summis divinisque muneribus, nullum neque majus, neque gratius esse solet, quam donum tranquillitatis et pacis, qua non solum ii, quibus mentem, et rationem Deus attribuit, sed etiam animalia bruta et fruges et arbores, ac ut longius multo progrediar, etiam terræ et maria lætari mihi videntur. Quare cum hujus diei lætitia et celebritate mirifice oratio nostra consentiet, si de Evangelio pacis, ut concione superiore promisimus, disseramus. Etenim duo maxima atque utilissima Sacramenta, si memoria tenetis, Apostolica illa sententia: *Calceati pedes in præparationem Evangelii pacis*, nobis a Spiritu sancto diximus commendari; nomine calceorum penitentiam, Evangelio pacis Eucharistiæ. Ac de calceis quidem penitentiae comparandis et induendis tota superiore hebdomada, ut par est, solliciti fuimus, in his vero paschalis feris in Evangelio pacis debito honore suscipiendo, et vero Paschali Agno comedendo toti summo jure occupati esse debemus. Quare de Evangelio pacis duo quædam, si placet, breviter exponamus scilicet cur Eucharistiæ Sacramento potissimum tribnatur? et ad quem modum, tam in prosperitate, quam in tribulatione nos juvet?

Quæ igitur causa est (ut a primo incipia-